

Se Guds namn I DANMARK

VARJE år blir många av de tusentals turister som besöker Köpenhamn förvånade över att se Guds namn, Jehova, eller den hebreiska motsvarigheten, יהוה, inristat på slott och andra byggnader i och omkring huvudstaden.* I centrum finns till exempel **Holmens kirke** som har en port med Guds namn i stora guldbokstäver. Namnet förekommer också inne i porten på en minnestavla från 1661.

På gångavstånd från Holmens kirke står en byggnad som kallas **Rundetårn**. På ytterväggen finns Guds namn i stora hebreiska bokstäver som del av en text på latin. Översatt lyder den: "Styr lärdomen och rättfärdigheten, Jehova, i den krönte kung Kristian den fjärdes hjärta." Hur blev Guds namn så välkänt i Danmark?

Den protestantiska reformationen och bibelöversättning

En viktig faktor när det gäller spridningen av Guds namn var den protestantiska reformationen. Europeiska reformatorer, som Martin Luther, Jean Calvin och Huldrych Zwingli, studerade noga Bibeln och dess grundspråk - hebreiska, arameiska och koinégrekiska (allmångrekiska). Följden blev att de blev förtrogna med Guds egennamn. "Detta namn Jehova ... tillhör uteslutande den sanne Guden", sade Martin Luther i en predikan.

Men när Luther översatte Bibeln till tyska höll han fast vid den oskriftenliga traditionen att återge Guds namn med "Herren" eller "Gud" och använde alltså titlar och inte Guds namn. Längre fram bad Luther en medarbetare, **Johann Bugenhagen**, att utarbeta en översättning av Luthers bibel till lågtyska, det språk som talades i norra Tyskland och södra

* Dessa fyra hebreiska bokstäver, som kallas tetragrammet eller tetragrammaton, är konsonanter och läses från höger till vänster. De transkriberas vanligen JHWH (eller JHVH). I forna tider lade läsaren till vokaler, precis som vi ofta gör i dag när vi läser förkortningar.

Holmens kirke.

Rundetårn.

TYCHO BRAHE
OCH GUDS
NAMN

År 1597 lämnade den berömde danske astronomen Tycho Brahe sitt hemland efter stridigheter med den danska adeln och kung Kristian IV. I en avskedsdikt till Danmark skrev Brahe på latin: "Främmande folk skall handla vänligt mot mig – så är Jehovas vilja."

Hans Poulsen Resen.

Danmark. I sitt förord till 1541 års utgåva (den första utgåvan kom 1533) hänvisade Bugenhagen flera gånger till Guds namn. Han skrev bland annat: "Jehova är Guds heliga namn."

År 1604 talade en teolog, Hans Poulsen Resen, med kung Kristian IV och påpekade vissa felaktigheter i den danska översättningen av Luthers bibel. Resen bad sedan om tillstånd att få utarbета en ny översättning grundad på de hebreiska och grekiska grundtexterna. Tillståndet beviljades. I en not till 1 Moseboken 2:4 skrev Resen att "Jehova" är "det högsta väsendet, den ende Herren".*

När Guds namn blev känt började det framträda på offentliga platser. Sedan **Hans Poulsen Resen** hade utnämnts till biskop gav han 1624 order om att en minnestavla skulle sättas upp i Brønshøjs kyrka. Överst på tavlan, inristat i guld, finns Guds namn på danska, Jehova. I många av de skrifter som Resen skrev som biskop fogade han orden "Jehova ser" till sin underskrift.

Mot slutet av 1700-talet kom Johann David Michaelis tyska översättning av Bibeln ut på danska. Också den här bibeln innehåller Guds namn på många ställen. Och på 1800-talet tog bibelöversättarna Christian Kalkar och andra med Guds namn på de flesta ställen där det förekommer i grundtexten. År 1985 gav sedan Jehovas vittnen ut en dansk översättning av *New World Translation of the Holy Scriptures*. Människor som älskar Bibeln blev överlyckliga över att se namnet Jehova troget återgivet över 7000 gånger.

Jesus Kristus sade i bön till Gud: "Jag har gjort ditt namn uppenbart." (Johannes 17:6) Och i sin mönsterbön, Fader vår, sade han: "Låt ditt namn bli helgat." (Matteus 6:9) Som religionens historia i Danmark visar har många tagit de här orden på allvar.

* I Första Moseboken 2:4 finns den första förekomsten av Guds särskiljande egennamn i Bibelns grundtext. Detta namn, som förekommer omkring 7000 gånger i grundtexten, betyder "han förorsakar att någon (något) blir". Det visar att Jehova är den som alltid genomför sin avsikt. Det han säger inträffar.

Auerst de nam Jehoua/ verth nummer
in der Schrift/ einer Creatur/ noch Engelen
noch Menschen gegeben/ Sunder allene de
Göddliken maister/Welckes och de Jöden söl
uest bekennen/ vnd Leren/drinen wunder dar
mede/vnde döruen en nicht vrspreken. Dess
Namen schal och hebben/Messias de Söne Da
uids/also Jeremias wyssaget im 23.Cap. Nath

Johann Bugenhagen
använde Guds namn
i förordet till den
lågtyska översätt-
ningen av Luthers
bibel, 1541.

MYNT SOM BÄR GUDS NAMN

TITTA noga på silvermynten som är avbildade här. De präglades av den tyske lantgreven Vilhelm V, som regerade mellan åren 1627 och 1637. I Centraleuropa rasade då trettioåriga kriget, en strid mellan katoliker och protestanter. Vilhelm V stod på protestanternas sida, och för att täcka de ofantliga kostnaderna för kriget tog han allt sitt silver och präglade mynt av det.

Intressant nog finner man på många av mynten Guds namn, Jehova, i form av det hebreiska tetragrammet, omgivet av solstrålar. Ett palmträd, som betecknar styrka, finns också med. Innebörden är att trädet, även om det böjs av vinden, ändå står kvar tack vare Guds beskydd. I den latinska inskriften på myntet finns namnet Jehova, och den ger uttryck åt förtröstan på hans beskyddande omvårdnad.

Ett sådant bruk av Guds namn för att få Guds beskydd var i själva verket till ingen nytta, eftersom Jehova inte tar ställning i människans våldsamma konflikter. Trettioåriga kriget kunde sannerligen inte ha fått Guds godkännande. "Enligt försiktiga beräkningar", sägs det i *Funk & Wagnalls New Encyclopedia*, "förgicks inte mindre än halva tyska befolkningen under kriget. Otaliga tyska städer, samhällen, byar och gårdar förstördes fullständigt. Uppskattningsvis två tredjedelar av anläggningarna inom industrin, jordbruket och handeln i Tyskland låg i ruiner."

Bruket av Jehovas namn på dessa mynt påminner oss om det bud som Gud gav Israel: "Du skall inte ta upp Jehovas, din Guds, namn på ett ovärdigt sätt." (2 Moseboken 20:7) Inte desto mindre vittnar dessa mynt om att Guds namn, Jehova, länge varit känt för människor i Tyskland. Hur väl känner du den Gud som bär detta namn?

